

Kirsikka Moring
HELSINGIN SANOMAT

► Metron penkillä retkottaa jalat rennosti ojennettuina kaksi nuorta miestä. Leuat jauhavat purkkaa, ja mälliä tungetaan huuleen.

Heitä lähestyy jätkäjengi. "Mä haluisin kuule nähdä ton silmän mustana", sanoo yksi tunkeutuen kiinni penkillä löysäilevään.

Nujakka on lähellä, seuraava metropysäkki onneksi vielä lähempänä. Uhatut poistuvat vilkkaasti.

Viittä vaille metroväkivallan uhreiksi joutuneet nuorukaiset ovat oikeasti Teatterikorkeakoulun pohjoismaisen näyttelijäkurssin tyttöjä.

"Viheltelin vain ja päästin huulieni välistä jonkinlaista naksutusta ja sihinää", sanoo Rotaksi itsensä nimennyt norjalainen Ida Löken.

Neljännän näyttelijäkurssin yhdeksän tyttöä ovat kuukauden ajan opiskelleet maailman kuulun drag king Diane Torrin ohjauksessa miesroolien tekoa. He ovat testanneet miesroolissa olemisen erilaisuutta. Jokainen valitsi itselleen ensin ulkoisen hahmon, vaatteet, nimen, asuinpaikan ja sosiaalisen aseman.

Farkkukoviksia, katujätkeä, erialainen mediayrittäjä, luonto-opaskurssia käyvä pitkätkä...

Jokaisella on oma erityinen miespuolinen minänsä, joka seuraa kotona jääkaapille, harppoo kädet taskussa katuja ja käy ravintoloissa miestenhuoneessa. "Se kyllä oli vaikeinta tässä roolihommassa", tytöt vakuuttavat.

Tytöt kävivät poikahahmoissaan myös hienoissa miestenvaateliikkeissä. "Katsoivat meitä potentiaalisina varkaina!"

Rankin tutkimusmatka tehtiin strippariklubille. Tosin heidän vetimissään tuotti vaikeuksia päästä portсарin ohi peremmälle. "Ei siinä voinut ruveta selittämään, että päästä nyt, ollaan vaan teatterikoululaisia", suomalainen Joanna Nylund kertoo."

Kun he neljännellä yrittämällä pääsivät sisälle, oli kokemus aika erikoinen. "Kun vähäpukeinen nainen tulee viereen ja pyytää laittamaan rahaa bikinin sisään. Käsi vähän vapisi ennen kuin löysi setelin."

"Ratikassa matkustajat meidän takana rupes tirskkumaan,

kun ne oli kuullu äänestä, ettei me ihan poikiakaan oltu."

Tyttöjen tutkimusmatkat opettivat, että vaikka usein ihmiset ymmärsivät, etteivät he olleet poikia, heitä kuitenkin kohdeltiin kuin poikia. "Saatiin tilaa ihan eri tavalla kuin tyttöinä, pojat saa olla leveemmin."

Autokaupassa kohtelu oli varsin erilaista kuin jos olisi naisautoilija. Saattoi nojailla peltiin sen näköisenä, ettei tämä auto kelpaa.

Tytöt harjoittelivat poikarolejaan myös elokuvakaraokeina. Kukin välitsi itselleen filmiroolin. Valkokankaalle pantiin pyörimään esikuvan näyttelemiä kohtauksia, joita näyttelijäoppilaat sitten simuloivat.

"Mistä identiteetti syntyy?" kysyy Diane Torr. "Tutkimme, mikä sukupuolirooleissa on sosiaalista, opittua, mikä perityä tai vaistonvaraista."

Tunneilla opiskeltiin myös, miten sukupuoliroolit vaihtelevat eri kulttuureissa ja miten primaarivaistot vaikuttavat roolitietoisuuteen.

Drag-kabareiden tekijänä Torr sanoo suhtautuvansa roolipeliin toisin kuin teatterissa. Drag kingin esitykset ovat keveämpiä, viihteellisiiä.

Teatteri on vaativampi foorumi, ja edellyttää pitkäjänteistä näyttelijäntöyön fyysistä ja gestistä tutkimista.

"Tutkit hahmoasi peilistä, ja joudut pohtimaan mikä on mahdollista tai mahdotonta. Miehen psykologian ymmärtäminen ei synny hetkessä, roolin persoonallisuuden luominen."

Syntyjään skottilainen Torr on viime vuodet työskennellyt New Yorkissa sekä esiintyjänä että opettajana. Hän tekee paluuta kotiinsa Englantiin.

Amerikkalainen taidepolitiikka alkoi tympiä. Taiteen rahoitus on syöksymässä yhä suurempaan kriisiin.

"Teatterissa ratkaisee vain tähteyks ja kilpailu suuriin kaupallisiin produktioihin, rahan perässä juokseminen on näyttelijöitä ajava voima."

Torr kehuu yhä uudelleen pohjoismaisia oppilaitaan, jotka suhtautuvat työhön aivan erilaisella innolla ja luovuudella kuin hänen amerikkalaiset opiskelijansa.

Pojat tyttöinä on teatterihistoriassa varsin tuttua. Esimerkiksi William Shakespearen ajan näyttelijäryhmissä oli vain

miehiä, jotka näyttelivät niin Juliet kuin Ofeliaakin.

Japanilaista kabukia tai no-teatteria hallitsevat miehet, ja länsimaissa erilaiset miesten tekemät drag-show't ovat yleistä viihdykettä.

Tukholmalainen näyttelijä ja ohjaaja Etienne Glaser veti Teatterikorkeakoulun kurssilla poikien ryhmää, joka etsi itselleen naisidentiteettiä.

Glaser on ruotsalaisen elokuvan ja teatterin kysytyimpiä näyttelijöitä, joka on tehnyt mm. Tukholman Unga Klara-niin Suzanne Ostenin ohjauksessa monia hienoja rooleja.

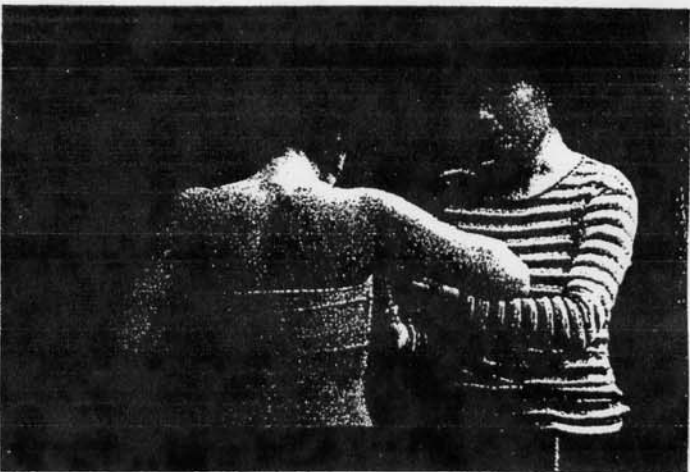
Hän ohjasi Suomen Kansallisoppperassa Mozartin Taika-

huilun, ja viimeksi hän on tehnyt Ruotsia kohauttaneen ohjauksen Peter Weussin juutalaisoikeudenkäyntejä kuvaavasta näytelmästä *Ramsakning*en.

Glaserin työpaja lähti teoria-luennoista, joissa sosiologit ja historioitsijat alustivat naiseuden ja tasa-arvon historiasta tai tämän päivän feminismitä.

"Tutkimme naiseutta kulttuuriperintönä ja naisen seksuaalisuutta, naisen pelkoja, häpeää ja sitä miten tytöt eivät saa tehdä samoja asioita kuin pojat", Glaser kertoo.

"Pohdimme myös seksuaalirikoksen tai perheväkivallan uhreiksi joutuneiden naisten vaikenemista, häpeän muuttu-

Ida Löken auttaa Joanna Nylundia häivyttämään rintansa.

mista aggressioksi itseä kohtaan."

Syömishäiriöiden synty kiinnosti myös poikia.

Naisrooleihin paneuduttiin tekemällä syvähaastatteluja. Näistä naiskuvista oppilaat sitten muovasivat itselleen rooli-hahmon ja tarinan.

Naiseuden olemusta tutkittiin myös esimerkiksi menemällä ostoksille kosmetiikka-kauppoihin, joissa pojat ostivat puuteria ja tamponoja.

Ryhmä tutki myös miten sukupuolirooli vaikuttaa persoonallisuuden syntyyn, ja milloin tyttöjen ja poikien erottautuminen tapahtuu. "Palautimme persoonallisuutemme suku-

puoli-identiteettiä edeltävään vaiheeseen."

Ryhmä on improvisoinut erilaisia tilanteita. Pojat ovat opetelleet käyttämään korkokenkiä ja sukka housuja. He ovat kuvitelleet itsensä synnyttäjinä tai perhevälikohtauksen hakattuina.

Naisen seksuaalisuus, naisen äänenkäyttö ja puhutavat tai liikunnan naisellisen gestiikka ovat saaneet pojat eläytyymään toisen sukupuolen maailmaan. Vaikeaa, yllättävän vaikeaa ja haasteellista, he sanovat.

► Kurssin työdemostratio, X och Y -esitys nähdään pe 26. 1. ja la 27. 1. klo 19 Teatterikorkeakoulussa, Haapaniemenkatu 6.